

“ให้เห็นสิ่งทั้งปวงตรงตามความเป็นจริง”

เทศน์ที่ สถานปฏิบัติธรรมป่าวิเวกสิกขาราม อ.พล จ.ขอนแก่น

พระอาจารย์วิชัย กัมมสุทโธ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๓ (เย็น)

วันนี้เป็นวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๓ เป็นวันสงกรานต์โดยสมมติว่าวันปีใหม่ไทย อันนี้เป็นสมมติขึ้นมาอันหนึ่ง จริงๆแล้วไม่ว่าวันไหนก็มีแค่กลางวันกับกลางคืน กลางวันเกิดขึ้นกลางคืนดับไป กลางคืนเกิดขึ้นกลางวันดับไป หมุนเวียนอยู่อย่างนี้ ไม่ว่าจะวันนั้นจะเป็นวันอะไร วันจันทร์วันอังคารวันพุธ มันก็มีแค่กลางวันกับกลางคืน เกิดดับอยู่อย่างนี้ อันนี้เป็นความจริงเป็นสังขธรรมอันหนึ่ง วันจันทร์วันอังคารวันพุธวันสงกรานต์วันอะไรก็แล้วแต่ อันนี้เป็นสมมติขึ้นมา เมื่อมีสมมติขึ้นมา นั้น โดยปกติเขาสมมติขึ้นมาไว้ใช้งาน ไว้เพื่อนัดหมาย เพื่อประโยชน์ในกิจการงาน ที่นี้ในสมมตินั้น ถ้าคนไปติดไปยึดขึ้นมา ก็จะเป็นปัญหาเกิด สมมตินั้นเป็นเหตุให้มีเรื่องราวเกิดขึ้นมากมาย อย่างเช่นวันสงกรานต์นี้ วันปีใหม่ไทยเดี๋ยวก็จะมีเรื่องนั้นเรื่องนี้ต้องทำ เรื่องสนุกสนาน เรื่องรดน้ำดำหัวเรื่องอะไรแล้วแต่ ถ้าไม่มีวันสงกรานต์ก็เลยไม่มีเรื่องพวกนี้ มันก็มีเรื่องทำนายทายทัก นางสงกรานต์เป็นอย่างไรอันนั้นอันนี้ไปหมด เมื่อว่าดีคนก็ยินดีไปตาม พอว่าไม่ดีฝนจะแล้งคนก็เดือดร้อนไปตามทำนายทายทัก ก็เพราะสมมติตัวเดียวที่ไปหลงมันอยู่ แท้จริงไม่ว่าวัน ๑๓ หรือวันที่ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ มันก็มีแค่กลางวันกับกลางคืน นั้นถ้าเราไปอยู่กับสมมติมันก็เลยวุ่นวาย ความรู้ความเห็น เอาง่ายอย่างวันที่ ๑๓ เมษายนนี้ คนไทยก็จะเล่นน้ำดำหัวกันแล้วสนุกสนาน ที่ประเทศฝรั่งเขาก็ไม่ได้ถือวันนี้ เขาถือคริสต์มาส ๒๕ ธันวาคมใช่ไหม หรือปีที่ ๑ สากล มันก็ไม่ตรงกัน ใครถือตรงไหนก็ทำตรงนั้น นี่ละตัวสมมติ ให้เข้าใจเรื่องของสมมติ สมมตินั้นไว้ใช้งานเฉยๆ อาศัยใช้งานอย่าไปติดไปข้องมัน ถ้าติดข้องแล้วปัญหาเกิด ที่นี้ในตัวเราเหมือนกัน เสียงนี้มันก็เหมือนกลางวันกลางคืน เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ที่นี้มันจะมีสมมติ เสียงคนนั่นเสียงคนนี่ เรื่องราวอันนั้นเรื่องราวอันนี้ คนนั้นคนนี่เสียงมากเสียงน้อย ที่ว่าเสียงมากคนร้อยคนมันก็เสียง น้อยอย่างตอนนี้มันก็มีเสียงสัตว์ ทำไมไม่ไปโกรธ ทำไมไม่ไปชอบ แล้วพอเสียงคนนั้นคนนี่ทำไมถึงไปชอบไปโกรธ แท้จริงมันก็มีแค่เสียงกระทบหู รู้ขึ้นมาเกิดแล้วก็ดับเหมือนกลางวันกลางคืน ถ้าไปอยู่เห็นอย่างนี้ ไม่ไปอยู่ในสมมติเสียงนั่นเสียงนี้ มันก็ไม่ทุกข์ไม่เดือดไม่ร้อน เหมือนเมฆๆ ดายไป

แล้วหลายศพ นี่ประเพณี นี่ให้เข้าใจเรื่องของสมมติ เมื่อเข้าใจเรื่องของสมมติก็ให้รู้แค่
ใช้งาน ไม่นั่นมันก็นัดหมายกันไม่ได้ นัดหมายไปเจอกันทำกิจการงาน มันต้องอาศัย
วันอาศัยเวลาอาศัยเดือนอาศัยปี สมมติตัวนั้น อันนี้ให้รู้ไว้ไว้ใช้งานเฉยๆ เรารู้เรื่อง
บุคคลนั้นคนนั้นงานการกิจการอะไรทั้งหลาย ก็อาศัยสมมติตัวนั้นต่างหากไว้ใช้งานเฉยๆ
ไม่ใช่ไปยินดี ไม่ใช่เพื่อไปยินดี ถ้าสมมตินั้นเป็นไปเพื่อยินดียินดีก็เพราะอะไร
เพราะมันจะมีอีกสมมติตัวหนึ่งความเห็นนะ ว่าอันนี้ดีนี้ไม่ดี อันนี้ชอบอันนี้ไม่ชอบไป
ตั้งเอาไว้แล้ว พอเรื่องที่ถูกกับความเห็นถูกใจ จริงๆก็ถูกความเห็นนั่นเอง เรื่องที่ถูก
ความเห็นถูกที่ตั้งเอาไว้มันก็ยินดี เรื่องที่ไม่ถูกความเห็นถูกที่ตั้งเอาไว้มันก็ยินดี นั้น
ล่ะตัวสมมติมันทำงานอยู่ตลอด ยินดียินร้ายหลงมันอยู่อย่างนั้น ไม่เห็นว่าเสียงมันก็เกิด
ดับ ไม่เห็นรูปมันก็เกิดดับ กลิ่นมันก็เกิดดับ รสมันก็เกิดดับ เย็นร้อนอ่อนแข็งมันก็เกิด
ดับ ธรรมารมณ์มันก็เกิดดับ ดีไม่ดีมันดับทั้งคู่ ไม่เห็นนะ เพราะอะไร เพราะไปหลง
สมมติ หลงมันอยู่อย่างนั้นนะ พอหลงสมมติแล้วที่มันจะโทษข้างนอกนะ มันไม่ได้
เห็นหรือกว่าตัวเองหลง เรานะไปหลงสมมติ ไปโทษข้างนอกแล้ว อย่างนั้นอย่างนี้
อย่างนี้อย่างนั้นไป ก็เลยไม่มีที่จบไม่มีที่ดับ แล้วก็ไม่เห็นด้วย ว่าเสียงมันเกิดขึ้นแล้ว
มันก็ดับไป ไม่เห็นนะ ทำไมถึงไม่เห็นก็เพราะมันหลงอยู่ในสมมติ ไอ้ตัวหลงนั้นล่ะ
มันบัง นั้นเราต้องเปลี่ยนความเห็น สมมติไว้ใช้งานเฉยๆ ก็จริงๆด้วยตรงๆด้วย สมมติ
สร้างขึ้นมาจากใช้งาน สร้างขึ้นมาเพื่อทำประโยชน์ในสังคมของโลก เพราะเรา
จำเป็นต้องอยู่ในสังคมของโลก เราอยู่คนเดียวไม่ได้หรอก อย่างเกิดขึ้นมาแล้วจะไม่อยู่
บนโลกนี้ เกิดขึ้นมาจะออกไปนอกโลกมันเป็นไปได้ มันต้องอยู่ในโลกนั้น ก็มัน
เป็นเหตุเป็นปัจจัย นั้นล่ะต้องอยู่ในสังคมของโลก นี่ให้รู้จักเอาไว้ จึงอาศัยสมมติขึ้นมา
เขาสร้างสมมติเป็นอุปกรณ์ขึ้นมาใช้งานต่างหาก เพื่อทำประโยชน์ต่างหาก แล้วไปยินดี
ยินดีเกิดโทษขึ้นมา มันตรงกับจุดประสงค์ของการสร้างสมมติขึ้นมาใหม่ หือ มันไม่
ตรงแล้วนี่ ไม่ตรงแล้วนั่นล่ะคืออะไร เราต้องวิจัยมันสิ ไม่ตรงแล้วคืออะไร อาศัยมัน
ใช้งานเฉยๆนะ ไม่ใช่เพื่อไปยินดีไปยินดีนะ เพราะฉะนั้นถ้าเรายังหลงในจุดใด จุด
นั้นเป็นเป้าหมายแห่งการวิจัย เพื่อให้เข้าใจคลี่คลายมันออก วิเคราะห์วิจัยคลี่คลาย
แยกแยะมันออกไป ให้เห็นความจริงของมันอย่างอัตโนมัติให้ฟัง เรื่องราวมันมาก
ทั้งหมดก็เพราะมันมีสมมติ ถ้ามันมีแค่กลางวันกลางคืน ไม่มีปีไหมปีเก่า ไม่มีอันนั้น
อันนี้มันจะมีเรื่องราวไหม มีหมอดูผูกดวงไหม มีสะเดาะเคราะห์ไหม มีวันดีวันไม่ดี

ใหม่ มันมีแต่กลางคืนเกิดดับ กลางวันเกิดดับหมุนเวียนอยู่อย่างนั้น มันมีเพราะอะไร ก็เพราะสมมติที่มันตั้งขึ้นมาต่างหาก แล้วก็คนมันกลัวตาย คนมันติดตัว มันหลงตัว มันก็เลยตื่นนอน มีเรื่องราวเต็มไปหมด ถ้ามันไม่มีตัวมันไม่มีเรื่องราวหรอกนะ จริงไหม แล้วมันไม่มีตัวมันก็ไม่มีหลงสมมติ พอตัวมันก็สมมติอีกนั่นล่ะ ตัวมันไม่มีอยู่จริง เพราะฉะนั้นอาหารคาวหวานก็ให้พิจารณาเป็นธาตุทั้ง ๔ กายเราก็เป็นธาตุทั้ง ๔ ฉะนั้นเพื่อดับความหิวแล้วแต่อนิจจัง ไปตามเหตุตามปัจจัยเรื่องของธาตุ พาพุดอยู่ทุกเช้า ทำไมไม่เห็น ก็เพราะมันหลงสมมติ ไม่พิจารณาอรรถธรรมนั้นให้อ่องแท้เข้าไปสู่ใจตัวเอง แล้วจะเอาอะไร แค่นี้เหมือนชูทประตู่ เคยเห็นไหมนักฟุตบอล เวลาเตะฟุตบอลกันนะ เราต้องไปยิงโกล์ฝ่ายตรงข้ามใช่ไหม แต่บางคนยิงโกล์เจ้าของ นั่นล่ะยังไม่ถูกเป้า ไม่ได้เต็มใช่ไหม กลับเสียเต็มใช่ไหม ยิ่งเข้าประตูตัวเองนี่เสียเต็มนะ จริงไหม นั่น ฉะนั้นนั่น นั่นล่ะยังให้มันถูกเป้า แค่นี้ในใจเจ้าของยังไม่ถูกเป้าเลย หลอกตัวเองหลงตัวเองอยู่อย่างนั้น เลยขาดคำว่าละอายแก่ใจ ขาดหิริโอตดับปะในใจเรา โทกตัวเองได้อยู่ตลอด นั่นคืออะไร นั่นล่ะเราต้องหาความจริง ให้เข้าใจความจริงสมมติเพื่อใช้งาน ให้รู้จักเพื่อใช้งานไม่ใช่เพื่อยินดียินร้าย ถ้าเข้าใจตรงนี้มันจะไม่มีคนพุดมากเกินไปที่ไม่มี คนพุดน้อยเกินไปที่ไม่มี ไม่มีสักอย่างมีแต่พุดเป็นประโยชน์ พุดพอดี เพราะนั่นหลงสมมติทั้งนั้นนะมันเลยวุ่นวาย ถ้าไม่หลงเรื่องสมมติจะไม่มีความวุ่นวายหรอก เพราะนั่นการอยู่ในสังคมนั้นเราต้องพิจารณาด้วย ไม่ใช่อยู่ในสังคมทางโลกมันจะแสดงอะไรก็ได้ กูล่ะใหญ่ใครจะทำมันเลยฆ่ากันตายเพราะตรงนี้ใช่ไหม ถูกไหม หรือ เพราะฉะนั้นเราอยู่ในสังคมจะพุดจะจาจะอะไรก็ตาม ให้คิดให้ดีให้พิจารณาก่อนจึงพุด ไม่ใช่พุดตามความคิดความเห็น เห็นอะไรคิดอะไรก็พุดออกไปอย่างนั้น ไม่คิดว่าการพุดการจาออกไปอย่างนั้น คนอื่นเขาชอบใจไหม หรือเขาจะปากให้พุดก็พุด อีกฝ่ายหนึ่งเมื่อเขาพุดมาก็ให้ฟังให้เป็นอีก ไม่ใช่เขาพุดมาไม่ถูกความเห็นฉัน ถูกความเคยชินฉัน ฉันก็ไม่ชอบใจ มันก็เลยหลงสมมติทั้งคู่เห็นไหม จริงๆสองคนนี่เหมือนกันนะ เหมือนตรงหลงสมมติ ไม่ได้ต่างกันไม่มีใครดีกว่าใคร หลงทั้งคู่ โลกมันเลยเป็นปัญหาวุ่นวายเพราะตรงนี้เพราะความหลง นั่นถ้าต่างคนต่างย้อนกลับมาพิจารณากายใจเจ้าของ พิจารณากายใจเจ้าของ เกิดอะไรขึ้นเราต้องถามเราสิ พระพุทธเจ้าจึงบอก “ธรรมวินัยนี้เป็นไปเพื่อละโลก โกรธหลง ไม่ใช่เพื่อโลก โกรธหลง” ถ้าโลก โกรธหลงมันเกิดแล้วเราจะไปอ้างตรงไหนก็ผิดหมด เราหลงแล้วนี่ เราโกรธ

แล้วนี่แสดงว่าอะไร แสดงว่าผิดแล้ว จะไปอ้างว่าคนนั้นคนนี้เหตุนี้เหตุนี้เป็นอย่างนั้น
อย่างนี้ อ้างอย่างไรก็ตามเขาเรียกแก้ตัว ไม่ใช่แก้ไข เพราะมันหลงแล้วนี่ ถ้ามันไม่หลง
มันไม่โกรธ ใช่ไหม มันหลงมันโกรธแล้วนี่ ก็แสดงว่ามันผิดแล้ว ถ้ามันไม่หลงมันไม่
โกรธมันก็ไม่ผิด นั่นละคำว่าผิดนั้นละเหมือนขึ้นะสกปรกต้องชำระล้างออก หรือใครชี้
แล้วไม่ล้างกันไม่เช็ดกัน หือ นี่ของสกปรกเราต้องชำระออก ผิดแล้วเราต้องรู้ผิดรู้ถูก
ผิดแล้วต้องชำระออก จะเอามันไว้นาน(หรือ) อย่าเลี้ยงมันไว้ เลี้ยงมันโตแล้วเหมือน
เสือ มันเลี้ยงโตแล้วเดี๋ยวมันขบหัวเจ้าของ หือ เราต้องแก้ประเด็นนี้ แยกแยะประเด็น
ชัดๆนี้ มันผิดแล้วนะให้รู้ทันทีเลย ถ้ามันโกรธมันหลงแล้วมันผิดแล้วนะ ให้อันที่มันแก้
ขึ้นมาอย่างนั้น เพราะอย่างนั้น เพราะอย่างนี้ อย่างนั้นอย่างนี้ อย่างนี้ ฉะนั้นจะเป็นอย่างนั้น
อย่างนั้นอย่างนี้ นั่นละตัวแก้ตัว ตัวหลง ที่จะเพิ่มความหลง ให้รู้ตัวเองทันที อย่าตาม
มัน ถ้าเราจะปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ ต้องอย่าตามมันเด็ดขาด ไม่นั้นเราโกหกตัวเอง
ไปอยู่ตรงไหนก็ต้องเป็นอย่างนี้ ไม่มีทางหนีตัวนี้ได้หรอก เพราะอวิชชามันอยู่ในใจ
มันไม่ได้อยู่ข้างนอก ตัวหลงมันอยู่ในใจเรา ถ้าเราแก้ตัวหลงแล้วอยู่ตรงไหนมันก็
เหมือนเดิม ไม่มีเรื่อง ถ้าตัวหลงเกิดแล้วไปอยู่ตรงไหนก็มีเรื่อง เพราะตัวหลงมันจะ
ทำงานอยู่ตลอด เหมือนไวรัสมันอยู่ในคอมพิวเตอร์ถึงเวลามันทำงานเลย จะเอาเครื่อง
คอมพิวเตอร์ไปตั้งตรงไหน เอามาตั้งที่วัด เอาไปตั้งที่บ้าน ย้ายไปตั้งที่โรงพยาบาล
ไวรัสก็ทำงานไหม ไม่หายหรอกต้องทำลายไวรัสออกไปซะ ใช่จริงไหม ทำลายไวรัส
จะไปตั้งตรงไหนมันทำงานไหม ไม่ทำงานแล้วเพราะมันไม่มีเชื้อไวรัส ฉะนั้นคนนั้น
เทียบให้ฟังชัดๆ แค่ออย่างนี้ เราใช้สติใช้ปัญญา อย่าใช้อวิชชา อย่าใช้ความเห็นแก่ตัว
อย่าใช้ทิฐิ ให้ใช้สติปัญญา เอาเหตุเอาผลในใจเรานั้นนะ นี่เขาเรียกว่าภูมิปัญญา หลุด
พ้นด้วยปัญญานะ ปัญญาวิมุตตินะ สัตว์ที่อบรมดีแล้วยังสมาธิให้เกิด สมาธิที่อบรมดี
แล้วยังปัญญาให้เกิด สมาธิที่อบรมดีแล้วคือความตั้งมั่นแห่งจิต จิตเป็นกลางไม่ยินดียิน
ร้าย เมื่อไม่ลงไปเล่นในอารมณ์มันก็วิจยอารมณ์ได้ ตามเห็นอารมณ์ตามความเห็นจริง
จึงปัญญาให้เกิดใจ เมื่อเห็นความจริงของขั้น ๕ นั่นละคือตัวปัญญามันเกิด ปัญญาคือ
เห็นความจริง เห็นเหตุเห็นผลอย่างที่พูดให้ฟังนี้ แยกแยะประเด็นออก เข้าใจประเด็น
ได้ถูกต้องตรงประเด็น นั่นละตัวปัญญา ปัญญามันอบรมดีแล้วยังวิมุตติหลุดพ้นนั่นเอง
หลุดพ้นในขั้น ๕ หลุดพ้นในเรื่องราวนั่นละหลุดพ้นในสมมตตรงนั้นนะ มันเห็นแจ่ม
แจ้งแก่ใจแล้วมันไม่เอา ไม่รู้จะเอาไปทำไมตัวทุกข์ ตัวนี้ต่างหาก เราต้องสอนตัวเอง

อัตตะนา โจทะยัตตานัง คนเตือนตน คนต้องสอนตน คนไม่สอนตนแล้วใครจะสอนนะ เขาสอน แม้แต่เขาสอนดีก็หาว่าเขาว่าไม่ดี จริงไหม เพราะเวลามันโกรธมันพาล มันไม่ยอมรับความจริงหรอก เพราะนั่นเราอย่าเอาข้างมันอย่าเลือกข้าง ให้ไปสู่ภูมิของปัญญา ภูมิสติปัญญา อย่าไปเลือกข้างภูมิอวิชชา ให้เคารพในธรรมต่างหาก “ธรรมใดเป็นไปเพื่อละโลกโกรธหลง ธรรมนั้นเป็นธรรมของเราตถาคต” นั้นเคารพในธรรม ถ้ามันเป็นโลกโกรธหลงแล้วไม่ใช่ ต้องละทันที ไปสู่ความไม่มีโลกโกรธหลง นั้นเป็นธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นการเดินตามรอยเบื้องยุคลบาทของพระศาสดา เดินตามรอยพุทธพจน์ ผู้ใดเดินตามเราผู้นั้นปลอดภัย ผู้ใดไม่เดินตามเราผู้นั้นอันตราย นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าท่านสอนเอาไว้ เดินตามท่านเดินอย่างไร ก็เดินตามพุทธพจน์ นั้นละเดินตามธรรมที่ท่านตรัสไว้นั่นเอง แค่นั้นนะ ง่ายๆนะ มันจริงๆมันง่ายนะมันไม่ใช่ยากนะ คนเตือนสติให้ขนาดนี้ หือ มันง่ายนะ ที่มันยากก็เพราะมันไหล ไหลไปตามอารมณ์ใช่ไหม ไหลไปตามอารมณ์ ถ้าไหลไปตามอารมณ์มันก็คือหลงนั่นเอง ใช่ไหม เขาจึงว่าหลงไหลกลับไหลลืมนั่นๆ สติไม่ตื่นเลยคิดเองเออเองไป คิดเองเออเองคิดตามกิเลสหมด ก็เลยวุ่นวาย นี้เขาเรียกว่า คนเรานั้นนะทุกข์เพราะความหลงนั่นเอง ทุกข์เพราะความคิด ความคิดเป็นลูกน้องแห่งความหลงนั่นเอง คนเราถ้าไม่หลงก็ไม่ทุกข์ ทุกข์เพราะความหลงนะ นี้ละตัวเหตุคือสมุทัย ตัวหลงมันก็แสดงตัวออกโดยตัวคิด เขาก็เลยบัญญัติเรียกว่าตัวตัณหา แค่นั้นให้รู้จักเอาไว้ ให้รู้จักตัวตัณหาที่พระพุทธเจ้าบอก มันแสดงหลายตัวนะตัวคิดนี้ มันแสดงในแง่ตัวตัณหาที่ได้ ตัวทฤษฎีก็ได้ นี้มันแสดงได้หลายตัว ตัวคิดนี้ นั้นละพระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ “ตัณหาทฤษฎีมานะ เป็นธรรมที่เนิ่นช้า” เนิ่นช้าต่อมรรคผลนิพพานให้ละ พระองค์ตรัสไว้ชัดๆ ทฤษฎีคือความเห็น ทฤษฎีใดความเห็นใดเป็นไปเพื่อโลกโกรธหลง ทฤษฎีนั้นความเห็นนั้นเป็นสิ่งที่ควรละ ไม่ควรเชื่อไม่ควรตาม นี้ฉันให้วิธีให้หลักในการวินิจฉัยตัวทฤษฎี เห็นในเรื่องใดเป็นไปเพื่อโลกโกรธหลง ความเห็นนั้นเป็นเครื่องมือเป็นอุปกรณ์ของอวิชชาทันที ให้ละซะ อย่าเชื่อมัน อย่าตามมัน ให้แก่ใจซะ ละความเห็นนั้นซะไปสู่ความเห็นใหม่ อย่าเอาความเห็นนั้นเป็นที่ตั้ง แค่นั้น ให้หลักให้ดูง่ายๆ จะรู้เลย จะอ้างว่าฉันเห็นถูกต้องอย่างนั้นฉันเห็นอย่างนี้ ถูกต้องอย่างนั้นถูกต้องอย่างนี้ ทฤษฎีความเห็นตัวนี้เป็นไปเพื่ออะไร เพื่อตัวโทสะเพื่อตัวมานะ ทฤษฎีความเห็นตัวนี้เพื่อความเร่าร้อนแห่งจิต จะพูดเรื่องราวนั้นจะ

ถูกหรือผิด เรื่องราวจะถูกหรือผิดมันจะเกี่ยจกร้านไม่ซักผ้าไม่พับผ้าไม่อะไร มันอาจจะถูก แต่ที่ปฏิบัติตรงนั้นเมื่อแสดงออกมาในปัจจุบันนั้นเป็นไปเพื่อโลกโกรธหลง ทิฏฐิตัวนี้ไม่ควรแสดงออกควรละ นี่แหละพระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ “อะตัง นานวาคะเมยยะ นัปปะฎักังเฆ อะนาคะตัง ผู้มีปัญญาไม่ควรทำสิ่งที่ล่วงไปแล้วให้มาตามในจิต” มันล่วงไปเมื่อที่มันก็ไม่ควรเอามาตามแล้ว เพราะเมื่อที่มันเป็นอดีตไซ้ใหม่ ไม่ต้องเอาเมื่อวานหรือกนะ อันนี้ตั้งแต่ปีมะโว้ยังเอาขึ้นมา มาสนับสนุนว่าฉันถูกฉันดี ให้อันถูกฉันดีนี่คืออะไร นี่ละตัวหลง หลงว่าฉัน ๕ เป็นของกูตัวกูนั่นเอง นี่ไม่เห็นเห็นใหม่ มันไม่เห็นเห็นยัง มันร้ายใหม่ ไม่เห็นว่าสวคมนตรีทำวัตรเช้า รุ่งอนิจจัง รุ่งอนัตตา เวทนา อนิจจา เวทนาอนัตตา สัญญาอนิจจา สัญญาอนัตตา สังขารอนิจจา สังขารอนัตตา วิญญาณังอนิจจัง วิญญาณังอนัตตา รูปไม่เที่ยง รูปไม่ใช่ตัวตนไม่ใช่ของเรา เวทนา สัญญาสังขารวิญญาณไม่เที่ยง ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา นั่นละอนัตตา นี่ไม่เห็นนะ มันมีคอบอดถึงขั้นนั้น แล้วก็เอามาพูดยๆ ฉันถูกฉันดีฉันถูกต้อง เพื่ออะไร เพื่อโลกโกรธหลง หลงว่าฉัน ๕ เป็นของกูตัวกู เห็นใหม่ ร้ายใหม่ อวิชา โอ แล้วก็เลยเร่าร้อนไปทั้งบ้าน แล้วก็่วนวายไปทั้งบ้านแล้วก็่วนวายในวัดอีก ยังไม่รู้ตัวเองอีก ไม่รู้จักปล่อยรู้จักวาง ปล่อยวางฉัน ๕ สิ ราคะกิ โทสะกิ โมหะกิ ไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ ไฟ ๓ กองนี้เผาใจให้เร่าร้อนอยู่ตลอดนะ ไม่เห็น มันเผาใจให้เร่าร้อนอยู่ตลอด แล้วก็เอาไปเผาผู้อื่นด้วย ไม่เห็นนะ มันคืออะไร นี่ละผู้ภาวนาต้องเห็นกิเลส ถ้าใครภาวนาแล้วไม่เห็นกิเลส สบายๆ บอกได้เลยคนนั้นกำลังหลง ยิ่งภาวนาละเอียดเท่าไรยิ่งต้องเห็นกิเลส ยิ่งเห็นกิเลสยิ่งละกิเลส ไม่ตามกิเลสนะ มันซ่อนอยู่ตรงไหนเห็นมันหมด ละมันหมด อันนี้มันไม่เห็น แล้วมันก็ตามกิเลส แล้วก็ทำตาม ก็เลยเดือดร้อนทั้งตัวเองและผู้อื่น นี่ละเขาเรียกว่าขาดเมตตาตนขาดเมตตาผู้อื่น นี่มันความโง่เขลาเบาปัญญา ความไม่ได้ศึกษาไม่ได้วิจยกายใจตัวเอง เพราะอะไร เพราะติด หลงสมมติมาก หลงความรู้ความเห็นแก่ๆ มาก มันก็เลย่วนวายพูดอย่างไรก็ไม่เห็น เพราะอะไร เพราะไม่มีอัตตะนา โจทะยัตตานัง ไม่มีเจตนาจะมุ่งไปสู่ความพ้นทุกข์ คนที่มีเจตนาจะมุ่งไปสู่ความพ้นทุกข์นี้ เหมือนฉันฝึกปีแรก ฉันไม่ได้อยากรู้อะไร ฉันไม่รู้เรื่องธรรมะนะ ปฏิบัติธรรมฉันยังไม่รู้จักเลย เขาตีคิบายไว้ฝึกสมาธิ ฉันอยากรู้สมาธิเป็นอย่างไรฉันเลยสมัครไปกับเขา ออกธรรมจาริก เป็นนักศึกษาแพทย์ ฉันอยากรู้คำว่าสมาธิเป็นอย่างไรเท่านั้นละ ฉันเลยสมัครไปกับเขา เพื่อ

เขาพูดว่าสมาธิเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ฉันจะได้ไม่โดนหลอก มันคิดอย่างนั้นนะ พอไป
แล้วฉันก็มุ่งทำอยู่สมาธิ ทุกวันทุกคืน ทุกวันทุกคืน ทำแล้วทำเล่า ทำแล้วทำเล่า ทำ
แล้วทำเล่า ฉันไม่เคยทิ้ง ไปเรียนก็ไปเรียนพอลกลับมา แต่ฉันไม่ทำนานหรอก นั่งวัน
ละ ๔๐ นาที ๔๕ นาทีแค่นั้นล่ะไม่ได้นั่งนานหรอก แต่เดินฉันก็ฝึกสติฉัน ฉันไม่รู้
แม้แต่คำว่าสติ ฉันลองฝึกลองดูเองหมด เพราะฉันมุ่งอยากจะรู้ว่าสมาธิเป็นอย่างไร
มันมุ่งอยู่ตลอด จิตใจที่มันมุ่งอยู่ตลอดนั้นไม่เคยห่างเลย แต่ไม่ใช่เราไปเรียนหนังสือ
แล้วเราจะมุ่งทำสมาธิคลุมไม่ใช่ซะ คำว่ามุ่งนี้หมายความว่าเวลาว่างเราก็จะทำ เราไม่ทิ้ง
ตรงนั้น ทำมันทุกวัน วันละ ๔๕ นาที แล้วก็ลองทุกวันเลย มันอย่างไรจะทำให้มัน
สงบ มุ่งอยู่ไม่เคยห่างไม่เคยทิ้งเลย มุ่งไปเลยทำไปเป็นปี นั่นล่ะเมื่อมีเกิดมันอยากจะรู้
ขึ้นมาแล้วมันทำของมัน มันมุ่งของมันอยู่ตลอด มันหาวิธีการของมันอยู่ตลอด นี่จึงว่า
ไงว่า มันไม่เอากันไง ส่วนใหญ่สมัครเล่นไม่สมัครจริง ไม่จริงจังต่อตนเองมีแต่เล่น
มันก็ได้ของเล่นไม่ได้ของจริง เดียวนี้มันจะยาก พระชินราวาสมาปฏิบัติธรรม
เดี๋ยวนี้จะยาก ยากตรงไหนรู้ไหม ยากตรงสมัครเล่นไม่สมัครจริง พอสมัครเล่นมันก็จะ
ได้ของเล่นๆ ถ้าสมัครจริงมันก็ได้ความจริงคือสัจธรรมนั่นเอง ทำอะไรมันก็จริงจัง
ของมันเอง มันมุ่งจนมันรู้เห็นของมันมันค่อยหยุด ถ้าไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจมันไม่หยุด
มันมุ่งอยู่อย่างนั้นล่ะ แต่ไม่ใช่มุ่งจะทำทั้งวันทั้งคืนนะ ไม่ต้องกินข้าว อย่างนั้นไม่ใช่
อันนั้นมันหลง นี่ละจิตใจไม่เคยห่าง วิจัยมันเรื่อยของมันเรื่อย ฉันจึงมาว่ามันไม่เหมือนกัน
ต่างกันเยอะ ต่างกันเยอะ คำว่าสติยังไม่รู้จักเลยนะ เจริญสติอย่างไรยังไม่รู้เลยนะ รู้แต่
พุทโธคำเดียวกลับมาจากวัด เห็นแต่ว่าทางวัดเขามีทางจงกรม หอพักไม่มีจงกรมทำ
ไงวะ มันรู้แค่นั้นล่ะ เวลาเดินซ้ายเดินขวาให้รู้ซ้ายรู้ขวานั้นละจงกรมฉัน ฉันไม่มีทาง
จงกรมไปกลับๆ เพราะอยู่หอพักมันไม่มีทำให้ แล้วเขาก็ไม่ทำให้นักศึกษาหรือ
หอพักรวมเขามีแต่ระเบียบ ต่อเมื่อเราจะเดินเข้าห้องน้ำก็จงกรม นี่เวลาเดินไปกินข้าวก็
จงกรมนั่นเอง มันใส่ใจตัวเองอยู่ตลอด แล้วมันคิดมากทำอย่างไร พอห้ามไม่ให้มันคิด
บังคับไม่ให้มันคิด โอ๊ย ปวดหัวเลย ทำอย่างไร ก็ไปใส่ใจเท่าเวลาเดินให้สนใจที่เท้า
แทน ตั้งเกตุความคิดมันลดลง นี่มันฝึกมันลองเองหมด มันจะหาทางของมัน อันนี้
อะไร บอกทุกอย่างเลย แต่ไม่เอามั่นเลยยาก นั่นพระพุทธเจ้าจึงท้อพระหฤทัยไง ครั้น
ขึ้นมาแล้วท้อพระหฤทัยไม่ยากสอน ธรรมนี้เป็นของละเอียดลึกซึ้งไม่ยากสอน
ชวนขวายน้อยแล้ว ไม่อยากสอน ท้าวสหัมบดีพรหมจึงบอก โอ โลกจะวินาศแล้ว

พระผู้มีพระภาคเจ้าชวนขวายน้อยแล้ว ไม่อยากสอน ก็จึงมาอาราธนา อาราธนาท่านจึงพิจารณา อ้อ ก็เลยออกมาสอน นั่นล่ะเพราะมันเอาจริงน้อย มันเอาแต่เล่น เอาแต่โกหกตัวเองไปวันๆเฉยๆ ฉะนั้นฝึกปีแรกมันเห็น เอ๊ ทำไม มันฟังเขาบริพรีฟแล็บ อาจารย์บริพรีฟแล็บมันไม่อยากฟัง แค่ว่าไม่อยากฟังนะ ไม่ใช่หงุดหงิดรำคาญโกรธรุนแรงอะไรนะ แค่มันไม่อยากฟัง เอ๊ ทำไมมันถึงไม่อยากฟัง มันจับขึ้นมาเลย มันเห็นจิตที่มันยังขุ่นอยู่ แค่ว่าไม่อยากฟังนี่จิตขุ่นแล้วนะ ฉะนั้นเห็นถึงขนาดนั้นมันก็คุมมัน จูจิตที่มันขุ่นอยู่นั้นทำไมมันเป็นอย่างนั้น คุมมันๆ พอเขาบริพรีฟแล็บเสร็จ ๑๕ นาทีขึ้นไปทำแล็บไปโอเค็มเดินขึ้นไปชั้น ๒ แต่ก่อนคณะแพทยอยู่คณะสาธารณสุขเก่า อาคารคณะแพทยเก่าขึ้นไปชั้น ๒ เดินขึ้นไปทำแล็บ พอหยิบเครื่องแล็บเข้ามามันดูของมันอยู่ ทีนี้ฉันมีหลักอย่างนี้นะ เวลามันทุกข้มันโกรธหายก็ไม่เอาไม่หายก็ไม่เอา เป็นผู้ดูเฉยๆ ไม่อยากหายแล้วก็ไม่อยากไม่หาย วางใจให้มันกลางๆไว้ แล้วก็คุมมันขึ้นไป ขึ้นไป ขึ้นไป ขึ้นไป งานการก็ยังทำอยู่แต่มันก็ดู พอขึ้นไปไปหยิบเครื่องมือจะมาทำแล็บ มันเห็นไอตัวขุ่นตัวนั้นดับวับไปกับตา ปีติมันเกิดขึ้นมาแทน มันเลย อ้อ คุรุแล้วต่อไปจะทำอะไรมึง เวลามันขัดเคืองขึ้นมาสติจะคุมมันเฉยๆ ไม่อยากหายไม่อยากไม่หายดูเฉยๆ ไม่ลงไปเล่นกับมัน มันเห็นแม้แต่ว่าความโกรธนี้ ใหม่นี้มันเป็นวันๆเลยนะ มันขุ่นอยู่เป็นวันๆนะ แล้วดูบ่อยๆเข้ามันสั้นเข้าๆ มันเห็นถึงช่วงเวลาที่มันสั้นเข้าๆ จากวันเป็นชั่วโมง จากชั่วโมงเป็นนาที เห็นมันเร็วเข้าๆสั้นเข้าๆ มันเอาของมันอยู่อย่างนั้น ถ้าโกรธบีบไม่ให้โกรธนั้นทำงานต่อได้ อย่างนั้นแต่ก่อนยังไม่รู้นะมันมาจากตรงไหน เดียวนี้รู้ถึงว่ากระแสไอหะมันมาจากภายนอกได้ด้วย รู้ถึงแม้แต่ขั้นนั้น นี่แล้วมันเอาของมันอยู่อย่างนั้น ไม่มีคนสอนฉันนะ ฉันทูจิตเป็นตั้งแต่อายุ ๒๐ ปี มันเป็นของมันเอง นี่มันจึงเห็นเงา ลองผิกลองถูกหมด ไม่มาแงๆอย่างนั้นหรอก อันนั้นอันนี้อยู่อย่างนั้นแล้วเมื่อไหร่มันจะไป สร้างให้ลำบากมันก็ลำบาก คือกรรมนั่นเอง เราต้องถามเราเองสิ เราจะทำให้ตัวเองง่ายหรือทำให้ตัวเองยาก ถ้าทำให้ตัวเองยากก็เดินอีกแบบหนึ่ง ทำให้ตัวเองง่ายก็เดินอีกแบบหนึ่งแค่นั้น นั่นล่ะคือกรรม แค่นั้น ฉันทูจิตอยู่ พระมันว่าฉันอยู่เลย ไม่ไปเดินจงกรมฉันบวชใหม่ๆ แต่ฉันคิดในใจว่าอะไร ไอ้ที่มันบวชมาฉันฝึกมาสิบกว่าปีนะมันสู้ฉันตั้งแต่ทำฆราวาสไม่ได้หรอก ฉันไม่ได้ไอ้อวดหรอกนะ ไม่นั้นจะไปเล่าสภาวะธรรมให้หลวงปู่เทศก์ฟัง ท่านจึงบอก หมออ่านหนังสือของอาตมาได้เรื่อง คนส่วนใหญ่อ่านไม่ได้เรื่อง ท่านพูดประโยคนี้เลยนะ ฉันทูจิตให้ฟัง คนเรียน

มหาวิทยาลัยแล้วจะให้ไปเรียน กอ อา กา ขอ อา ขา ก.เอ๋ยกอไก่ ข.ไขในเล่า ข.ขวดของ
เรา ค.ควายเข้านาใหม่ หือ หมอฮ้อ เวลาสอนนักศึกษาแพทย์ เอ้า เข้ามาเรียนดมยา เธอ
ไปท่องก.ไก่ถึงส.นคสูก หมอฮ้อสอนเขาอย่างนั้นใหม่ หือ ถ้าสอนแบบนี้เขาจะว่า
อย่างไร นั่นละมันไม่ตรงสภาวะธรรม นี่การไปดูข้างนอกไปฟังแต่ข้างนอกเอาตัวเอง
เป็นหลัก ว่าต้องอย่างนั้นดี ต้องไปเดินอย่างนี้ดีต้องไปเดินอย่างนั้นดี หารู้ใหม่ว่าตัวเอง
ยังไม่ได้แต่เขาผ่านไปหมดแล้ว แล้วจะให้เขาไปทำแบบตัวเองหรือ เหมือนป๊กสง(เด็ก
เล็กๆ) จะให้ไปทำแบบป๊กสงอย่างนั้นนะมันถูกใหม่ ถ้าใครไปทำแบบป๊กสง ผู้ใหญ่ไป
ทำแบบป๊กสงเขาเรียกว่าคนนั้นปัญญาอ่อน นี่การไปดูข้างนอกมันคิดเห็นใหม่ มันไม่รู้
เขาหรือ มันคิดใจ เพราะสภาวะธรรมตัวเองยังไม่รู้จักยังไม่ผ่าน แต่เขาผ่านไปหมดแล้ว
ตัวเองยังไม่เห็น แล้วจะให้เขาไปทำแบบตัวเอง เหมือนเด็กจะให้ผู้ใหญ่ไปทำแบบเด็ก
มันก็เลยคิด จะให้เด็กไปทำแบบผู้ใหญ่มันก็คิดอีก มันทำไม่ได้หรือ นี่เขาเรียกว่า
ฐานะ อฐานะ สิ่งที่เป็นได้สิ่งที่เป็นไม่ได้ นี่ให้เข้าใจเอาไว้ พินิจพิจารณา ไม่นั้นมันจะ
ไปได้หรือ ถ้าตัวเองไม่วิจัยตัวเอง อย่าลู่แก่อ่านาจโทสะ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเอาไว้
นี่เป็นพุทธพจน์ อย่าลู่แก่อ่านาจโทสะ ผู้ใดลู่แก่อ่านาจโทสะ อันตราย เข้าใจยัง มัน
หลงได้มันผลอได้ แต่มันผลอรอบแรกรอบสองอย่าตามมัน แต่การลู่แก่อ่านาจโทสะนี้
ตามแล้ว ไขใหม่ นี่ให้เท่าทันมันต่างหาก คำว่าเท่าทันมันไม่ตามมัน ฉันทจึงทศนะให้
ฟังว่าเท่าทันคือไม่ตามมัน มันขึ้นมาก็ทันมัน ทันมันมันก็ดับไม่ตาม กิเลสมันมีทั้งกิเลส
นอกกิเลสใน ไม่นั้นเราจะเสียใจมัน ใจต่ออวิชา คำว่าใจต่ออวิชาคือไม่รู้จักอวิชา
นั่นเอง ถ้ารู้จักมัน มันก็เล่นงานไม่ได้ ถ้าไม่รู้จักมันมันก็เล่นงาน เล่นงานแล้วจะไป
โทษใคร ก็ต้องโทษความใจเขลาอวิชาในตัวเรานั่นเอง เป็นเหตุปกปิดไม่ให้เห็น
นั่นเอง เพราะนั่นให้เข้าใจให้ถูกต้อง วินิจฉัยให้ถูกต้อง การประพฤติปฏิบัติธรรมนั้น
คือการมาดูกายใจมาวิจัยกายใจ ไม่ใช่ดูเฉยๆนะมาวิจัยมันด้วย รูปมันไม่เที่ยง เวทนา
สัญญาสังขารวิญญาณมันไม่เที่ยงมันไม่ใช่ตัวตนเป็นอย่างไร ความจริงของมันเป็น
อย่างไร ความจริงในลักษณะของสิ่งนี้ อย่างเลี้ยงป๊กสงนี้ ความจริงมันเป็นอย่างนี้ละ
เด็กมันเป็นอย่างนี้ เรามาเรียนมันนะ ไม่ใช่ไอ้อย่างนี้ฉันไม่ชอบอย่างนี้ฉันชอบ อันนั้น
ไปตามปรารถนาสิ่งใดไม่ได้ตั้งปรารถนาก็เป็นทุกข์ เพราะไปตั้งเอาไว้ จริ่งๆความจริง
มันคืออะไร อ้อ เด็กมันมีลักษณะอย่างนี้ มันต้องแสดงอย่างนี้ มันก็ต้องเป็นของมัน
อย่างนี้ อ้อ มันเป็นของมันเช่นนั้นเอง คำว่าเป็นเช่นนั้นเองป๊บบันวางเลย ไม่ทุกข์ไม่

ร้อนแล้ว นี่เราต้องจับตัวนี้ให้ได้ ท่านพุทธทาสจึงบอกตถตาไง มันเป็นเช่นนั้นเอง ให้
รู้จักเอาไว้ ไอ้คนหลงมากมันก็ต้องพุดมาก ก็ธรรมดา มันเป็นเช่นนั้นเอง มันมีเหตุมี
ปัจจัย พอเรารู้ทันมันเท่านั้นล่ะมันวาง แต่ก่อนฉันก็หลงเหมือนกัน หลงตรงไหน หมอ
ทำไมมันเป็นคนอย่างนี้ พวกหมอด้วยกัน อ้อ อันนี้เราโง่ ตอนหลังเราจึงเข้าใจ อ้อ มัน
เป็นเช่นนั้นเอง ไม่ว่าหมอไม่ว่าอะไรมันมีกิเลสมันก็ต้องแสดงลักษณะกิเลส มันเป็น
เช่นนั้นเองของกิเลส ไม่ใช่คนที่วิเศษกว่าเขา การวิเศษมันวิเศษอยู่ที่ธรรมะต่างหาก ถ้า
มีโลกโกรธหลงมันก็เหมือนกันทุกคน เขาเรียกว่าสมุทยสังข์ ไม่ขึ้นกับหมอ ไม่ขึ้นกับ
วิเศษ ไม่ขึ้นกับอาชีพอะไรก็ตามถ้ามีกิเลสตัวนี้ก็เป็นอย่างนี้ มันเป็นเช่นนั้นเอง นี่ให้
เข้าใจไว้ พอเข้าใจมันก็วาง อ้อ มันลักษณะมันอย่างนี้เอง เราจะไปข้องอะไรกับมัน ที่
นี้เราก็ออยู่ด้วยเมตตา อยู่ด้วยทำประโยชน์ต่างหาก มีอะไรเข้ามาที่แก้ไข แก้ทั้งภายในแก้
ทั้งภายนอก จนกว่าสติปัญญาเราจะแก้รอบต่างหาก คนนั้นเลยอยู่ด้วยความเป็นผู้ใหญ่
นั่นเอง ถ้าเด็กจะงอแง เพราะฉะนั้นต้องศึกษาให้มาก ไม่ใช่อายุมากแล้วเป็นผู้ใหญ่นะ
เด็กไม่ใช่ผู้ใหญ่ ไม่นั้นเขาเรียกว่าบรรลุนิติภาวะทางจิตใจใช่ไหม ใช่ไหม บรรลุนิติ
ภาวะมัน ๒๐ ปีนั้นทางกฎหมายใช่ไหม ถ้าบรรลุนิติภาวะทางจิตใจมันอยู่ที่ธรรมะ คน
จะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นเด็กอยู่ที่ธรรมะ คนอายุ ๑๐๐ ปีไม่รู้สังขารไม่เห็นสังขารก็
เป็นเด็ก คนอายุเกิดมา ๑ วันรู้เห็นธรรมะเห็นสังขารนั่นล่ะเป็นผู้ใหญ่ นี่พระพุทธเจ้า
ตรัสเอาไว้ เพราะนั่นผู้ใหญ่เด็กไม่ได้อยู่ที่อายุ ในทางธรรมแล้วอยู่ที่ธรรมะต่างหาก
นั่นให้เข้าใจให้ถูกต้อง ให้เห็นให้ถูกต้อง เมื่อเราเห็นให้ถูกต้องแล้วเราก็ไม่ขัดไม่ข้อง รู้
ลักษณะของแต่ละอย่างแล้ว เราก็ออยู่กับมันได้ด้วยความไม่ขัดไม่ข้องไม่ติดไม่ยึด มันก็
เลยอยู่เพื่อทำประโยชน์อยู่ด้วยเมตตา ฉันจึงเทียบให้ฟัง พระพุทธเจ้านี้ไปสอนพระ
อรหันต์ใหม่ เวลาท่านตรัสรู้แล้วท่านไปสอนพระอรหันต์ใหม่ หรือท่านไปสอนปุถุชน
หือ โยมว่าอย่างไรแค่นี้ตอบไม่ได้หรือ หรือฟังคำถามยังไม่ชัด (ปุถุชนครับ) เออ
เพราะว่าท่านตรัสรู้แล้วประชาชนก็เป็นปุถุชนทั้งนั้นนะ ท่านก็ไปสอนปุถุชนแล้วก็อยู่
กับปุถุชนนั่นล่ะ ปุถุชนมันก็ต้องมีเรื่องโลกโกรธหลงไหม (มี) นั่นล่ะท่านก็ต้องอยู่ใน
เรื่องของโลกโกรธหลง แต่ท่านแก้ไขให้สอนให้ แนะนำให้ด้วยเมตตาใช่ไหม เพื่อละ
โลกโกรธหลงไปสู่อรุณชนต่างหาก จริงไหม แค่นี้ถ้าเรารู้แค่นี้เราไม่ขัดไม่ข้องเลย โลก
มันเป็นเช่นนั้นล่ะ เราเกิดมาในโลกอวิชชามันก็ต้องเจออวิชชา แต่ทำอย่างไรให้เราจะ
เปลี่ยนอวิชชาในใจเราออกไปได้เข้าไปสู่อวิชชา เหมือนพระพุทธเจ้าไปสอน โลกโกรธ

หลงทั้งนั้นล่ะ เพื่อละโลกโกรธหลง ถ้าเราเข้าใจอย่างนี้ก็เห็นเลย นี่เขาเรียกว่าเดินตาม
รอยบรมครู ความขัดความข้องความอะไรไม่มี เพราะนั่นให้เข้าใจเรื่องของสังคัม เรื่อง
ของกิเลส เรื่องของลักษณะแต่ละลักษณะให้เข้าใจตามความเป็นจริง เมื่อเข้าใจตาม
ความเป็นจริงมันก็วางได้ง่าย นั่นล่ะตัวสังขธรรมเปรียบเหมือนแสงสว่าง เมื่อแสงสว่าง
เกิดขึ้นในที่มืด ความมืดนั้นดับไปโดยอัตโนมัติ เราไม่ได้ลบความมืด แต่แสงสว่างนั้น
มันลบกันเอง ฉะนั้นนั้นเราไม่ได้ลบโลกโกรธหลง แต่เราทำสังขธรรมนั้น
สติปัญญาหาสังขธรรมนั้นให้เกิดขึ้นในจิตให้เห็น เมื่อเห็นแล้วความมืดบอดมันจะดับ
ไปเองนั่นเอง เพราะมันอยู่ที่ตนต้องเตือนตน ตนต้องพัฒนาตน ตนต้องดูตนเอง ต้องมี
ตนเป็นที่พึ่งมีตนเป็นที่เกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่งมีธรรมเป็นที่เกาะ อย่าเอาสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง
เลย แล้วเธอจะไม่เดือดร้อนในภายหลัง อันนี้เป็นพุทธพจน์ของพระพุทธเจ้า นั่นก็ขอ
ยุติแต่เพียงเท่านี้ ยะถา วาริวะหาฯ.